

Posudek oponenta disertační práce

Téma: *Právní úprava bezpečnosti lyžování*

Disertant: Mgr. Ladislav J. Janků, LL.M.

Obor: Občanské právo

Oponent disertační práce: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

I.

Téma práce, jeho vhodnost a náročnost

Posuzovaná disertační práce je zacílena na problematiku právní úpravy bezpečnosti lyžování. Již na první pohled je zřejmé, že jde o téma neotřelé a současně poměrně netradiční. Je totiž patrné, že úprava lyžování, coby jedné z tradičních sportovních aktivit, v samotném základu netvoří obvyklou součást materie soukromého, resp. občanského práva. Ostatně, obdobně jako v případě jiných sportovních činností, je i v případě lyžování rozsah přímé právní úpravy značně omezený. Uvedené však jistě neznamená, že by nemohlo jít o téma potenciálně značně podnětné i z pohledu právního, resp. soukromoprávního. Dáno je to tím, že lyžování patří statisticky k nejvíce rizikovým sportovním aktivitám. V praxi se tak lze setkat s celou řadou případů vzniku škod souvisejících s lyžováním, ať již je osobou poškozenou samotný lyžař, nebo je lyžař naopak v pozici původce škody způsobené jiným osobám. Právní praxe se pak s těmito negativními důsledky lyžování vypořádává jak v rovině soukromoprávní, tak v té veřejnoprávní (zejména trestní). Cílené zaměření na danou poměrně úzkou problematiku v celém rozsahu disertační práce odevzdávané k obhajobě v rámci občanského práva, je tak možné označit za inovativní a snad i poněkud odvážné, současně však za nepochybně potenciálně velmi přínosné. Práce daného rozsahu má totiž všechny předpoklady pro posun bádání v dané oblasti o značný kus dopředu. Volbu samotného tématu je tak možné hodnotit více než pozitivně.

II.

Cíle práce a její systematika

Autor vymezuje cíle své práce hned v jejích vstupních partiích. Primárně má být zaměřena na zjištění, zda by bylo vhodné přijmout i v poměrech české právní úpravy zvláštní úpravu bezpečnosti lyžování, resp. provozování sportů na sněhu vůbec. Sekundárním cílem je pak další intenzivní výzkum v oblasti lyžařského práva v mezinárodních souvislostech. Na tyto cíle navazuje vymezením konkrétních výzkumných otázek. Odpověď hledá především na to, jakým způsobem, za jakých podmínek a za použití jakých prostředků lze dosáhnout zlepšení bezpečnosti lyžařů, resp. bezpečnosti lyžařských areálů a zda je za tímto účelem zapotřebí přijímat zvláštní právní úpravu. Součástí této odpovědi by mělo být i určení, jakou podobu by měla taková úprava mít a jaké případné regulační prvky by bylo vhodné převzít ze zahraničí. Vytyčeny jsou pak i další dílčí podotázky (např. otázka povinného pojištění).

Je možné nepochybně konstatovat, že autor si stanovil cíle svým obsahem a dosahem přiměřené bádání v rámci doktorského studia. Jde totiž o otázky, jimž není doposud v české nauce (snad vyjma odborných aktivit samotného disertanta) věnována soustředěná pozornost. Současně jde o otázky pro danou oblast právní regulace nepochybně nosné. Uchazeč přitom výstižně mapuje klíčová úskalí problematiky v čele s pochybami o tom, jak k dané úpravě přistoupit a zda vůbec. Je totiž zřejmé, že se lyžování (zejména to amatérské), coby soukromá sportovní (resp. pohybová) aktivita, právní regulaci ze své podstaty vzpírá. V samotném základu je možné spatřovat důvod tohoto jevu v obecné potřebě ponechat soukromému životu, resp. pohybu člověka, náležitou svobodu. Významnou roli tu hraje i variabilita podob lyžařských aktivit a zapojení se do nich ze strany široké veřejnosti. Zatímco na jednom konci tu stojí striktně organizované mezinárodní lyžařské závody, na konci druhém volný pohyb kohokoliv ve volné krajině, specifický pouze tím, že tento pohyb daná osoba realizuje ve vztahu k okolím prostřednictvím lyží (či obdobného vybavení). Hledání potřebnosti, vhodné míry a podoby případné regulace je za daných východisek zjevně největší výzvou při zpracování tématu.

Na uvedené vymezení cílů práce a výzkumných otázek navazuje i její systematika. Celý text je rozdělen dvou samostatných částí, kdy první z nich (nazvaná: *Itálie*) je zaměřena na danou problematiku v italských poměrech, resp. v právu italském a druhá pak (nazvaná: *Česká republika*) na problematiku lyžování a jeho bezpečnosti v českých podmínkách. Z porovnání rozsahu obou částí, které vyčerpávají ve svém souhrnu celou práci (vyjma *Úvodu* a *Závěru*), je patrné, že převažující část pozornosti je věnována úpravě Italské. Výklad vztahující se ke této problematice zabírá téměř dvě stě stran textu. České úpravě je oproti tomu věnováno toliko necelých sedmdesát stránek. Dané rozvržení autor zdůvodňuje tím, že Itálie patří na základě jím provedených rešerší k zemím s nejpropracovanější, nejrozsáhlejší a aktuálně nejmodernější úpravou problematiky lyžování na světě. Právě v italské úpravě tak hledá inspiraci pro úpravu tuzemskou. Dané volbě a na ni navazujícímu základnímu rozvržení není jistě třeba nic vytýkat. Je však možné podotknout, že struktura práce i její celková koncepce vzbuzují otázku, zda její název odpovídá plně jejímu obsahu. Na místě je nepochybně úvaha, zda by se důraz kladený na zakotvení dané problematiky v italském právu (zabírající de facto více než dvě třetiny rozsahu práce) neměl projevit i v jejím pojmenování. Je totiž možné konstatovat, že rozbor italské právní úpravy netvoří jen určitou prolegomenu k výkladu o úpravě v českých podmínkách, ale samotné jádro posuzovaného textu.

Jinak je systematika práce poměrně přehledná. Poněkud netradičně působí snad jen pokračování v průběžném číslování kapitol z části první i v části druhé (vnitřní dělení části druhé tak nezačíná kap. 1 ale poněkud netradičně kapitolou 5). Za zvážení by také stál pokus o větší přiblížení struktury výkladu v obou částech práce, které by z pohledu čtenáře mohlo přispět k jednoduššímu porovnání koncepcí obou úprav.

III.

Odborná úroveň práce, obsahové připomínky

Práce je zpracována na odpovídající odborné úrovni. Z textu je patrná nadstandardně dobrá orientace autora v širších souvislostech problematiky lyžování a jeho právní úpravě. V tuzemských podmínkách je možné jej nepochybně označit za jednoho z průkopníků v dané problematice. Z pohledu čtenáře lze za obohacující a podnětný považovat především hluboký vhled do italské právní úpravy, včetně jejích historických souvislostí a jejího vývoje. Šíře rozhledu disertanta se projevuje také v rámci úvah de lege ferenda, kde rozsáhle zvažuje jednotlivé náležitosti a podobu

možných pravidel, která by v budoucnu mohla zlepšit úroveň právní regulace lyžování v poměrech české právní úpravy.

Úkolem oponentního posouzení je však především kritické zhodnocení předloženého textu. V daném směru lze k práci učinit několik připomínek. Předně je možné podotknout, že se autor občas snad až příliš vzdaluje od právních souvztažností problematiky a v návaznosti na to některé partie podává možná až příliš popularizačním stylem (zejména v úvodních pasážích obou částí, ale i jinde - srov. např. s. 216 až 217 „...*deformující tak původní charakter této nádherné sportovně prožitkové aktivity, provozované v úchvatném prostředí, tvořící přírodní a kulturní bohatství lyžařských zemí*“).

Na některých místech práce se čtenáři vkrádá otázka, zda se výklad příliš neodklání od materie soukromého práva, resp. práva občanského (tedy od oblasti disertantovy specializace). Zaměření na veřejnoprávní regulaci (např. trestní právo), ale kupř. i na technické normy, činí z některých pasáží textu po obsahové stránce smíšený útvar, v němž veřejné právo převažuje. Je však zřejmé, že danou výhradu nutně tlumí skutečnost, že zvolená problematika spadá svým širším zaměřením do oblasti tzv. sportovního práva, které zatím nemá v systematické práva zcela pevné zakotvení. Již jeho vnímání coby samostatného odvětví má minimálně stejnou míru odpůrců jako příznivců. I tak lze však nepochybně konstatovat, že jde o oblast úpravy, v níž se prolínají jak prvky práva soukromého, tak toho veřejného. Převažují však patrně (zatím) právě ty soukromoprávní, a to zejména s ohledem na pevnou neukotvenost dané problematiky, kdy vznikající právní poměry jsou namnoze založeny právním jednáním (tedy typicky na smluvním základě), popř. jednáním deliktním. Zamýšlené zvýšení rozsahu právní regulace, které je základním námětem posuzované práce, pak zjevně povede k nárůstu veřejnoprávního povahy dané úpravy. To ostatně potvrzuje i samotný disertant zdůrazněním potřeby hledání řešení souladného s veřejným zájmem jakož i výkladem v rámci úvah *de lege ferenda*.

Dílní postřehy lze učinit jistě i k některým konkrétním obsahovým náležitostem práce. Zdá se zejména, že určitým otázkám mohla být věnována rozsáhlejší pozornost. Příkladem může být shrnutí aktuálního stavu úpravy v kap. 6.3. Výklad je podán značně přehledovým způsobem, mnohdy jen uvedením doslovného znění relevantních zákonných ustanovení. Čtenář očekávající kupříkladu hlubší rozbor úpravy prevenční povinnosti dostává pouze výklad v rozsahu cca poloviny jedné stránky. V takto stručném rozsahu je pojednáno i o obecné prevenční povinnosti obsažené v § 2900 obč. zák., aniž by bylo detailněji rozebráno její fungování coby základního kritéria protiprávnosti nebo byly připomenuty zásadní změny daného ustanovení v porovnání s § 415 předchozího občanského zákoníku. Z podaného výkladu se čtenáři může dokonce zdát, že se dřívější nadměrně široká a značně sporná koncepce § 415 v ničem nezměnila. Mnohem širší a důraznější výklad by však čtenář očekával kupříkladu i rámci pojednání o povinnosti k náhradě způsobené provozní činností atp. Přehledové pojetí výkladu se projevuje také v pouze omezeném zohlednění výstupů právní nauky k dané problematice v citačním aparátu práce.

S některými v práci učiněnými tvrzeními lze pak jistě polemizovat. Tak příkladmo na s. 230 autor dovozuje, že odpovědnost za škodu má sankční charakter, kdy samotnou sankcí je povinnost nahradit vzniklou újmu. K uvedenému lze jen poznamenat, že sankční funkce náhrady škody je problematikou poměrně specifickou a s ohledem na základní charakter povinnosti k náhradě škody i značně spornou. Obvykle přitom není spojována s pouhou povinností nahradit vzniklou újmu. Na s. 234 zase autor konstatuje, že vzdání se práva na náhradu škody je neplatné, neb zákoník výslovně stanoví, že se k němu nepřihlíží (s obratem „nepřihlíží se“ je přitom obvykle spojována zdánlivost právního

jednání). Zaujme i tvrzení, že trestněprávní odpovědnost lyžaře přichází v úvahu jen u nedbalostního ublížení na zdraví (s. 236) aj.

Občas by stály úvahy autora za bližší rozvedení, resp. sumarizaci. Čtenář by kupříkladu jistě ocenil jednoznačnější uchopení problematiky závaznosti Pravidel FIS v české právní úpravě. Autor se v práci zřetelně staví za koncepci jejich obecné závaznosti již v poměrech stávající úpravy. Náhledy jiných autorů tuto skutečnost zpochybňující považuje za liché (s. 240). Současně však podotýká, že v teoretické rovině se jedná o obyčej. Je patrné, že daný výklad by zasloužil shrnující pojednání, které by charakter zmíněných pravidel coby pramene práva postavilo z pohledu právně-teoretického najisto. Bylo by přitom záhodno vypořádat se především se zákonným příkazem, dle kterého lze k zvyklostem hledět pouze tehdy, dovolává-li se jich zákon (§ 9 odst. 2 obč. zák.), či se skutečností, že i dle Nejvyššího soudu nejsou pravidla chování pro lyžaře, vydaná Mezinárodní lyžařskou federací, obecně závazným právním předpisem. Jinak řečeno, napevno by měla být postavena odpověď na otázku, z čeho je možné dovozovat závaznost těchto pravidel deklarovanou Nejvyšším soudem, a to dle jeho slov *bez ohledu na to, zda jsou pramenem práva či nikoliv*.

IV.

Jazyková a formální úroveň práce

Formální úroveň práce je na odpovídající úrovni. Autor se vyjadřuje za standardního užívání odborné terminologie. Jen občas je možné narazit na dílčí stylistická či pravopisná pochybení (srov. např. s. 164 – „...definoval Nejvyšší soud definoval ...“; s. 220 – „...obsažené v Zákoně č. 89/2012 Sb. ...“; s. 254 – „...poháněcí soukolí vlaku...“ aj.). Z pohledu čtenáře je pak třeba označit za ne příliš přívětivé občasné užívání velmi dlouhých souvětí, která někdy ztěžují pochopení uváděných myšlenek. Poněkud košatější vyjadřovací styl ostatně není vždy ku prospěchu jednoznačnosti výkladu (např. s. 217 – „Další úvahy raději neradno nastiňovat, bude jistě lépe si ponechat optimistický náhled, současně s podpořením snahy o zvýšení bezpečnosti, což je jistě hodnotově ušlechtilý cíl.“).

Citováno je v intencích platné citační normy. Ocenit je třeba zejména užívání cizojazyčných zdrojů. S ohledem na výše nastíněné rozvržení práce je zřejmé, že autor musel čerpat z nadstandardně rozsáhlého souboru zahraničních publikací vztahujících se zejména k úpravě italské. Jejich počet přesahuje zřetelně počet prací věnovaných tuzemské právní úpravě.

V.

Závěrem

V souhrnu je možné konstatovat, že posuzovaná práce naplňuje očekávání spojená se závěrečnou prací v doktorském studijním programu. Uchazeč prokazuje náležitou odbornou erudici jakož i schopnost vytvoření rozsáhlého odborného textu za užití standardních metod vědeckého bádání. Práci lze označit za zdařilý příspěvek k odborné debatě zaměřené na problematiku odpovědnosti ve sportu. Největší přínos je pak třeba spatřovat v rozsáhlém a detailním přiblížení italské právní úpravy, včetně zdůvodnění její současné podoby na pozadí jejího postupného vývoje. V uvedeném rozsahu práce přináší mnoho nového a otevírá tuzemskému čtenáři řadu neotřelých perspektiv při úvahách o možných podobách právní regulace v oblasti lyžování. Za inspirativní je možné označit i výklad podaný v rámci úvah *de lege ferenda*, které vedle samotné věcné přínosnosti zřetelně prokazují i širokou orientaci autora v problematice lyžování. Uvedené jistě neznamena, že by práce neměla svá dílčí slabší místa. Patří k nim zejména poměrně plochý styl pojednání vztahující se k aktuální úpravě bezpečnosti lyžování v tuzemské právní úpravě. Místy ne zcela zřetelnou snahu o teoreticky pevné

uchopení výkladu tu lze jen omezeně nahradit jinak širokým a reprezentativním pojednáním zaměřeným na odraz zvolené materie v judikatorních výstupech českých soudů. S ohledem na vše výše uvedené je však možné konstatovat, že jde o výtky pouze dílčího rázu, které výsledný dojem z odevzdaného textu zásadním způsobem neovlivňují.

Je tedy možné uzavřít, že autor ve své disertační práci

prokázal schopnost samostatné tvůrčí práce ve zvoleném oboru a disertační práci tak lze doporučit k obhajobě.

V rámci rozpravy vedené v souvislosti s její obhajobou by se autor mohl blíže zaměřit například na:

- shrnutí, jakých změn by měl doznat občanský zákoník, aby po obsahové stránce odpovídal potřebám právní regulace bezpečnosti při lyžování.
- úvahu o tom, zda by bylo vhodné sjednotit úpravu lyžování na celoevropské úrovni? Pokud ano, jakou formou a v jakém rozsahu.
- určení, zda lze někdy podřadit škody způsobené lyžováním pod skutkovou podstatu náhrady škody způsobené provozem dopravních prostředků, resp. zda může provoz lyžařského areálu naplnit znaky provozu zvláště nebezpečného.

V Plzni dne 12. března 2023

doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.